

УДК 81'42:005.32:316.77

DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2026.3.2/06>**Динікова Л. Ш.**<https://orcid.org/0009-0006-0876-0196>

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Тільняк Н. В.<https://orcid.org/0000-0002-5135-7646>

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Сидоренко Л. М.<https://orcid.org/0000-0002-6547-4050>

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ДИСКУРСНО-ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДИСЦИПЛІНИ «ДІЛОВЕ СПІЛКУВАННЯ ТА КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ» У КОНТЕКСТІ КОРПОРАТИВНОЇ МОВНОЇ КУЛЬТУРИ

У статті здійснено лінгвістичний та дискурс-аналіз дисципліни «Ділове спілкування та культура мовлення» у контексті сучасних філологічних досліджень. Розглянуто культуру мовлення як багатовимірний мовний феномен, що функціонує у межах професійного та корпоративного дискурсу і поєднує нормативний, прагматичний та лінгвокультурологічний компоненти. Особливу увагу приділено корпоративній мовній культурі як дискурсивній системі, що забезпечує регуляцію комунікативних процесів, формування корпоративної ідентичності та трансляцію професійних цінностей.

Мета дослідження полягає в аналізі дисципліни «Ділове спілкування та культура мовлення» як чинника формування корпоративного дискурсу та міжкультурної комунікації. У роботі застосовано методи дискурс-аналізу, лінгвокультурологічного аналізу, систематизації наукових джерел і контекстуального аналізу мовних одиниць. Розкрито функціонування мовленнєвих практик у професійному середовищі та їх роль у структуризації корпоративного комунікативного простору.

У результаті встановлено, що дисципліна виступає важливим інструментом моделювання професійного дискурсу, формування дискурсивної компетентності та розвитку здатності до адаптації мовленнєвих стратегій у різних соціокультурних контекстах. Показано, що корпоративна мовна культура є механізмом інтеграції мовних і культурних кодів у межах організації.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів для аналізу професійного дискурсу, удосконалення комунікативних практик та розвитку міжкультурної компетентності фахівців. Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням трансформації корпоративного дискурсу в умовах цифровізації та глобалізації.

Ключові слова: культура мовлення, корпоративний дискурс, лінгвокультурологія, ділова комунікація, дискурс-аналіз, мовна культура.

Постановка проблеми. У сучасній гуманітарній науці спостерігається посилення інтересу до вивчення мови як багатовимірного соціокультурного та дискурсивного феномену, що функціонує у різних сферах професійної комунікації. Особливої актуальності набуває

аналіз мовлення в межах ділового середовища, де мова виступає не лише засобом передавання інформації, а й інструментом конструювання професійної ідентичності, регулювання соціальних взаємодій та формування корпоративних цінностей.

© Динікова Л. Ш., Тільняк Н. В., Сидоренко Л. М., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

У цьому контексті дисципліна «Ділове спілкування та культура мовлення» може розглядатися як об'єкт лінгвістичного та дискурс-аналізу, оскільки вона відображає комплекс норм, стратегій і практик професійної комунікації, що функціонують у сучасному організаційному середовищі. Її зміст виходить за межі традиційного навчального курсу та охоплює широке коло проблем, пов'язаних із функціонуванням корпоративного дискурсу, мовною поведінкою фахівців та лінгвокультурологічними аспектами професійного спілкування.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю осмислення ролі мовної культури в умовах глобалізації, цифровізації та зростання міжкультурної взаємодії. Сучасні комунікативні процеси характеризуються високим рівнем динамічності, багатомовності та мультимодальності, що вимагає від учасників професійного дискурсу здатності адаптувати мовленнєві стратегії до різних соціокультурних контекстів. У зв'язку з цим культура мовлення постає як ключовий чинник ефективної комунікації та інтеграційних процесів у професійному середовищі [2].

Окремої уваги потребує корпоративна мовна культура як специфічний різновид дискурсивної практики, що забезпечує узгодженість комунікативних дій у межах організації. Вона виконує функцію регуляції мовленнєвої поведінки, формування єдиного інформаційного простору та трансляції корпоративних цінностей. У лінгвокультурологічному вимірі корпоративна мовна культура розглядається як система культурно зумовлених мовних практик, що відображають особливості професійної взаємодії [3].

З огляду на зазначене, дослідження дисципліни «Ділове спілкування та культура мовлення» у філологічному аспекті дозволяє глибше зрозуміти механізми функціонування професійного дискурсу, специфіку мовної поведінки у корпоративному середовищі та роль мовної культури у процесах міжкультурної комунікації. Особливо важливим є також аналіз інтеграційного потенціалу української мови у міжнародному діловому просторі, що передбачає врахування як мовних, так і культурних чинників професійної взаємодії [5].

У сучасній лінгвістичній парадигмі мова дедалі частіше розглядається не лише як система знаків і правил, а як складний соціокультурний та дискурсивний феномен, що функціонує в межах професійних, корпоративних та міжкультурних комунікативних просторів. У цьому контексті дисципліна «Ділове спілкування та культура мовлення» набу-

ває особливого значення як об'єкт філологічного та дискурс-аналізу, оскільки вона репрезентує інтеграцію мовних норм, комунікативних стратегій і корпоративних мовних практик.

Проблема полягає у необхідності переосмислення зазначеної дисципліни не лише як освітнього компонента, а як лінгвістичного механізму формування корпоративної мовної культури, що функціонує у межах професійного дискурсу. Актуальність дослідження зумовлена посиленням ролі мовної взаємодії у глобалізованому суспільстві, де ефективність комунікації залежить від здатності мовця адаптувати мовленнєві стратегії до різних соціокультурних контекстів [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика мовленнєвої культури та корпоративної комунікації активно розробляється в сучасній лінгвістиці, соціолінгвістиці та лінгвокультурології. Дослідники наголошують, що мовленнєва культура є багатовимірним явищем, яке охоплює не лише нормативність мовлення, а й дискурсивні, прагматичні та культурні параметри комунікації [2].

У роботах Гуменникової Т. Р., Томчук О. Ф. та Ліганенко І. В. підкреслюється роль мовного менеджменту як інструменту формування корпоративної мовної культури, що забезпечує системність комунікативних процесів в організації [3]. Автори акцентують увагу на тому, що мова в корпоративному середовищі виконує функцію не лише комунікативного, а й ідентифікаційного механізму.

Лінгвокультурологічні дослідження також демонструють, що мовлення в діловій сфері є носієм культурних кодів, які формують корпоративну і професійну ідентичність [5]. Водночас у науковій літературі недостатньо системно розглянуто дисципліну «Ділове спілкування та культура мовлення» саме як дискурсивний феномен, що функціонує на перетині педагогічного, лінгвістичного та культурологічного вимірів.

Постановка завдання. Метою статті є лінгвістичний та дискурс-аналіз дисципліни «Ділове спілкування та культура мовлення» як чинника формування корпоративної мовної культури, а також виявлення її ролі у структурі професійного дискурсу та міжкультурної комунікації.

Для досягнення мети передбачається:

- визначити теоретичні засади поняття «культура мовлення» як лінгвістичного феномену;
- проаналізувати корпоративну мовну культуру як дискурсивну систему;
- дослідити комунікативні механізми інтеграції мовних норм у професійний дискурс;

– окреслити лінгвокультурологічні параметри функціонування української мови в міжнародному діловому середовищі.

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні лінгвістичні методи. Застосовано дискурс-аналіз, що дозволяє розглядати ділове мовлення як систему комунікативних практик; лінгвокультурологічний аналіз, спрямований на виявлення культурних кодів у мовленні; а також методи узагальнення та систематизації наукових джерел [2; 5].

Крім того, використано елементи контекстуального аналізу для дослідження функціонування мовних одиниць у корпоративному середовищі та порівняльний метод для виявлення особливостей міжкультурної комунікації в діловому дискурсі.

Виклад основного матеріалу. У сучасній лінгвістиці культура мовлення розглядається як системна характеристика мовленнєвої поведінки, що включає нормативний, комунікативний і прагматичний рівні. Вона не обмежується дотриманням мовних норм, а охоплює здатність мовця адекватно конструювати висловлювання відповідно до соціокультурного контексту [2].

У межах професійного дискурсу культура мовлення набуває ознак регулятивного механізму, що визначає ефективність комунікації, рівень інтерпретації повідомлень та успішність взаємодії між учасниками комунікативного процесу. Таким чином, вона виступає інтегративним елементом між мовною системою та соціальною практикою.

Корпоративна мовна культура може бути інтерпретована як структурована система мовних практик, що функціонують у межах організаційного дискурсу. Вона включає стандарти комунікації, жанрові моделі ділового мовлення, термінологічні системи та етичні норми мовленнєвої поведінки [3].

З дискурсивної точки зору, корпоративна мовна культура виконує функцію кодування та трансляції організаційних цінностей. Мова в цьому контексті стає інструментом конструювання корпоративної ідентичності та засобом регуляції професійної взаємодії.

Лінгвокультурологічний підхід дозволяє розглядати корпоративний дискурс як носій культурних моделей поведінки, що визначають стиль комунікації, рівень формальності та стратегічну спрямованість мовленнєвих актів [5].

Дисципліна «Ділове спілкування та культура мовлення» може бути інтерпретована як метадискурсивна система, що моделює професійні комунікативні практики. Вона охоплює різні жанри

ділового мовлення: усні переговори, письмову документацію, електронну комунікацію та презентаційні формати.

У цьому контексті дисципліна виступає інструментом формування дискурсивної компетентності, яка передбачає здатність мовця адаптувати мовленнєві стратегії до конкретних ситуацій професійної взаємодії. Як зазначається в дослідженнях, мовленнєва культура є важливим чинником ефективної соціальної комунікації в умовах цифровізації [2].

Лінгвокультурологічний аналіз дозволяє виявити, що професійний дискурс є не лише мовною, а й культурною структурою. У ньому відображаються цінності, норми та поведінкові моделі конкретного соціального середовища.

У роботах, присвячених корпоративній мовній культурі, наголошується, що мовний менеджмент є ключовим інструментом її формування [3]. Це означає, що мова виконує не лише комунікативну, а й стратегічну функцію в організації, забезпечуючи стабільність та узгодженість дискурсивних практик.

У глобалізованому професійному середовищі корпоративний дискурс набуває міжкультурного характеру. Це зумовлює необхідність адаптації мовних стратегій до різних культурних кодів та комунікативних традицій.

Культура мовлення в цьому контексті виступає інструментом інтеграції, що забезпечує ефективну взаємодію між представниками різних мовних спільнот. Вона сприяє подоланню комунікативних бар'єрів і формуванню спільного професійного простору [5].

Особливу увагу слід приділити функціонуванню української мови в міжнародному діловому середовищі. Її використання в корпоративному дискурсі є не лише комунікативним, а й культурним актом, що відображає національну ідентичність та професійну репрезентацію [3].

Українська мова в цьому контексті виступає як повноцінний інструмент професійної комунікації, здатний інтегруватися у глобальні дискурсивні практики за умови дотримання міжнародних стандартів мовлення.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що дисципліна «Ділове спілкування та культура мовлення» може бути інтерпретована як складний лінгвістичний і дискурсивний феномен, який функціонує на перетині професійного, корпоративного та міжкультурного мовлення. Її значення виходить за межі суто освітнього контексту та охоплює процеси формування

корпоративної мовної культури як системи організації комунікативної взаємодії.

Показано, що культура мовлення у сучасному розумінні виступає багатовимірною категорією, яка поєднує нормативний, прагматичний і лінгвокультурологічний компоненти. Вона є не лише сукупністю мовних норм, а й механізмом регуляції професійного дискурсу, що забезпечує ефективність комунікації, узгодженість мовленнєвих практик та формування корпоративної ідентичності [2].

Аналіз корпоративної мовної культури засвідчив, що вона функціонує як дискурсивна система, у якій мова виконує одночасно комунікативну, регулятивну та ідентифікаційну функції. Вона забезпечує трансляцію цінностей організації, структурує професійну взаємодію та формує стабільне комунікативне середовище [3].

Особливу роль у цьому процесі відіграє лінгвокультурологічний підхід, який дозволяє розглядати мовлення як носій культурних кодів і соціальних смислів. Завдяки цьому корпоративний дискурс постає не лише як інструмент передачі інформації, а як механізм конструювання професійної та культурної реальності [5].

Встановлено, що дисципліна «Ділове спілкування та культура мовлення» виконує функцію моделювання професійного дискурсу, формуючи у фахівців дискурсивну компетентність, здатність до адаптації мовленнєвих стратегій та розуміння культурних контекстів комунікації. Це особливо важливо в умовах глобалізації та цифровізації, коли комунікативні практики набувають міжкультурного та мультимодального характеру [2].

Окремо підкреслено, що інтеграція української мови у міжнародний професійний дискурс є важливим елементом сучасних комунікативних процесів. Вона сприяє не лише ефективній професійній взаємодії, а й утвердженню мовної ідентичності та підвищенню статусу національної мови в глобальному середовищі [3].

Перспективи подальших досліджень пов'язані з поглибленим аналізом дискурсивних практик у цифровому корпоративному середовищі, вивченням трансформації мовленнєвих жанрів у дистанційній комунікації, а також дослідженням механізмів формування міжкультурної дискурсивної компетентності фахівців. Окремого дослідницького інтересу потребує також зіставлення корпоративних мовних культур у різних лінгвокультурних традиціях.

Список літератури:

1. Антонова Л. В., Саннікова С. Б. Особливості ділового спілкування. *Гуманітарні і соціальні науки*. С. 436–437. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/14.-vplyv-inovats.-zmin-na-roz-k-susp.-s.-7.pdf> (дата звернення: 28.02.2026).
2. Герасимович В. А., Герасимович М. В., Коваль В. В. Роль мовленнєвої культури в процесі соціальної комунікації в умовах цифровізації. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2024. Том 35 (74) № 3. С. 103–109.
3. Гуменникова Т. Р., Томчук О. Ф., Ліганенко І. В. Українська мова в діловому спілкуванні: лінгвоменеджмент як інструмент корпоративної культури. *Закарпатські філологічні студії*. 2025. Випуск 41. Том 1. С. 54–59.
4. Динікова Л. Ш. Культура мови у сучасному діловому спілкуванні. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2025. Том 36 (75). № 6. Ч. 1. С. 28–32. URL: https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2025/6_2025/part_1/7.pdf (дата звернення: 28.02.2026).
5. Динікова Л. Ш. Українська мова за професійним спрямуванням. Навчальний посібник. Київ, 2021. 137 с. URL: <https://ela.kpi.ua/items/95b016e2-ae99-4167-b656-35cd783eeeac> (дата звернення: 28.02.2026).
6. Постригань А. В. Мова як інструмент міжкультурної комунікації для формування особистості. *Стратегії міжкультурної комунікації в мовній освіті сучасного ВНЗ*: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 21 березня 2017 р.). Київ, 2017. С. 69–73.

Dynikova L. Sh., Tilniak N. V., Sydorenko L. M. A DISCOURSE-LINGUISTIC ANALYSIS OF THE DISCIPLINE “BUSINESS COMMUNICATION AND SPEECH CULTURE” WITHIN CORPORATE LINGUISTIC CULTURE

The article presents a linguistic and discourse-oriented analysis of the academic discipline “Business Communication and Speech Culture” within the framework of modern philological research. Speech culture is interpreted as a multidimensional linguistic phenomenon functioning within professional and corporate discourse, integrating normative, pragmatic, and linguocultural components. Special attention is paid to corporate linguistic culture as a discursive system that regulates communicative processes, constructs corporate identity, and transmits professional values.

The aim of the study is to analyze the discipline “Business Communication and Speech Culture” as a factor in the formation of corporate discourse and intercultural communication. The research employs discourse analysis, linguocultural analysis, systematization of scientific sources, and contextual analysis of linguistic units. The functioning of speech practices in professional environments and their role in structuring corporate communicative space are examined.

The results show that the discipline serves as an important tool for modeling professional discourse, developing discursive competence, and enhancing the ability to adapt communicative strategies to different sociocultural contexts. It is demonstrated that corporate linguistic culture acts as a mechanism for integrating linguistic and cultural codes within organizations.

The practical significance of the study lies in the possibility of applying its results to the analysis of professional discourse, improvement of communicative practices, and development of intercultural competence among professionals. Future research perspectives include the transformation of corporate discourse under conditions of digitalization and globalization.

Keywords: *speech culture, corporate discourse, linguoculturology, business communication, discourse analysis, linguistic culture.*

Дата першого надходження статті до видання: 24.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 11.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.05.2026